

Ministerium: Undervisningsministeriet

Journalnummer: Undervisningsministeriet, j.nr. 036.77R.351

Fremsat den 12. december 2013 af undervisningsministeren (Christine Antorini)

Forslag

til

Lov om ændring af lov om friskoler og private grundskoler m.v. og lov om folkehøjskoler, efterskoler, husholdningsskoler og håndarbejdsskoler (frie kostskoler)

(Ret til at danne elevråd m.v.)

§ 1

I lov om friskoler og private grundskoler m.v., jf. lovbekendtgørelse nr. 166 af 25. februar 2013, som ændret ved § 6 i lov nr. 274 af 19. marts 2013, foretages følgende ændringer:

1. I § 1 indsættes som *stk. 4*:

»*Stk. 4.* Skolens elever har ret til efter egen bestemmelse at danne elevråd eller på anden demokratisk måde varetage deres fælles interesser vedrørende skolen, og skolens leder er forpligtet til at opfordre dem hertil, hvis de ikke benytter denne ret. Skolens leder kan opfordre eleverne til at vælge en bestemt demokratisk måde, som stemmer overens med skolens overbevisning, men skal med passende mellemrum tage op med eleverne, hvilken demokratisk måde de ønsker.«

2. I § 24, *stk. 1, 4. pkt.*, ændres ”§ 11 i lov om statsautoriserede og registrerede revisorer” til: ”revisorloven”.

§ 2

I lov om folkehøjskoler, efterskoler, husholdningsskoler og håndarbejdsskoler (frie kostskoler), jf. lovbekendtgørelse nr. 689 af 22. juni 2011, som ændret ved § 2 i lov nr. 271 af 27. marts 2012, § 3 i lov nr. 379 af 28. april 2012, § 2 i lov nr. 1350 af 21. december 2012 og § 8 i lov nr. 274 af 19. marts 2013, foretages følgende ændringer:

1. I § 2 indsættes som *stk. 11*:

»*Stk. 11.* Skolens elever har ret til efter egen bestemmelse at danne elevråd eller på anden demokratisk måde varetage deres fælles interesser vedrørende skolen, og skolens leder er forpligtet til at opfordre dem hertil, hvis de ikke benytter denne ret. Skolens leder kan opfordre eleverne til at vælge en bestemt demokratisk måde, som stemmer overens med skolens overbevisning, men skal med passende mellemrum tage op med eleverne, hvilken demokratisk måde de ønsker.«

2. I § 39, *stk. 3, 1. pkt.*, ændres ”§ 11 i lov om statsautoriserede og registrerede revisorer” til: ”revisorloven”.

§ 3

Loven træder i kraft den 1. august 2014.

Bemærkninger til lovforslaget

Almindelige bemærkninger

1. Indledning

Uddannelse er en afgørende forberedelse til at deltage som kritisk og aktiv borger i et levende demokrati. Derfor skal børn og unge inddrages i takt med, at de bliver i stand til at tage stilling til beslutninger vedrørende den uddannelsesinstitution, som de går på. Eleverne skal opleve, at de har indflydelse, og at det nytter at engagere sig. Et vigtigt element i elevernes demokratiske dannelse er de praktiske erfaringer med demokratiske processer, som eleverne henter i elevrådene på landets skoler. I overensstemmelse hermed har elever i folkeskolen ret til at danne elevråd på alle skoler, der har 5. eller højere klassetrin, og denne rettighed følger direkte af folkeskoleloven.

Også for de frie skoler er forberedelse af eleverne til deltagelse i et demokratisk samfund foreskrevet i lovgivningen. Det følger således af lov om frie kostskoler, at loven omfatter "[...] efterskoler, husholdningsskoler og håndarbejdsskoler [...], der tilbyder undervisning og samvær på kurser, hvis hovedsigte er livsoplysning, folkelig oplysning og demokratisk dannelse"; og i friskoleloven hedder det, at skolerne "efter deres formål og i hele deres virke [skal] forberede eleverne til at leve i et samfund som det danske med frihed og folkestyre samt udvikle og styrke elevernes kendskab til og respekt for grundlæggende friheds- og menneskerettigheder, herunder ligestilling mellem kønnene". På de fleste frie skoler er denne forpligtelse til at bibringe eleverne demokratisk dannelse bl.a. opfyldt ved, at eleverne kan danne elevråd. Lovgivningen tillægger imidlertid ikke elever på frie skoler en udtrykkelig ret hertil.

Danske Skoleelever har påpeget dette forhold og anbefalet, at elever på frie skoler formelt sikres en adgang til at danne elevråd. Ministeriet finder dette ønske velbegrundet og foreslår – med tilslutning fra de frie skolers foreninger – at friskoleloven og lov om frie kostskoler ændres, således at elever på frie grundskoler, efterskoler, husholdningsskoler og håndarbejdsskoler får ret til at danne elevråd eller på anden demokratisk måde varetage deres fælles interesser vedrørende skolen.

Lovforslaget indeholder herudover en konsekvensrettelse af rent lovteknisk karakter som følge af, at lov om statsautoriserede og registrerede revisorer er ophævet og afløst af lov om godkendte revisorer og revisionsvirksomhed.

2. Lovforslagets indhold

2.1. Gældende ret

Det følger af friskolelovens § 1, stk. 2, 2. pkt., at skolerne efter deres formål og i hele deres virke skal forberede eleverne til at leve i et samfund som det danske med frihed og folkestyre samt udvikle og styrke elevernes kendskab til og respekt for grundlæggende friheds- og menneskerettigheder, herunder ligestilling mellem kønnene.

Endvidere følger det af § 1, stk. 1, 1. pkt., i lov om frie kostskoler, at loven – ud over folkehøjskoler, som ved lovforslag nr. 21 af 2. oktober 2013 er foreslået udskilt til en særskilt lov under kulturministeren – omfatter efterskoler, husholdningsskoler og håndarbejdsskoler, der tilbyder undervisning og samvær på kurser, hvis hovedsigte er livsoplysning, folkelig oplysning og demokratisk dannelse.

Det er således et fællestræk for frie grundskoler og frie kostskoler, at de skal bibringe eleverne en demokratisk forståelse, hvilket i vid udstrækning opfyldes ved, at der bl.a. tillades oprettet elevråd på skolerne. Modsat hvad der gælder på folkeskolens område, består der imidlertid ikke nogen pligt for den enkelte skole til at acceptere et ønske fra elevernes side om at danne et elevråd.

2. 2. Den foreslåede ordning

Danske Skoleelever har over for ministeriet påpeget det principielt problematiske i, at elever på frie skoler ikke har en lovfæstet ret til at danne elevråd, og har anbefalet, at en sådan ret etableres.

Ministeriet finder Danske Skoleelevers indvending mod den gældende retstilstand berettiget, eftersom adgangen for skoleelever til at etablere elevråd – uanset at et sådant ønske formentlig helt overvejende vil blive imødekommet i praksis – principielt ikke bør afhænge af den pågældende skoleledelses konkrete velvilje.

Ministeriet har drøftet med de frie skolers foreninger (Danmarks Privatskoleforening, Dansk Friskoleforening, Deutscher Schul- und Sprachverein, Efterskoleforeningen, Foreningen af Katolske Skoler, Foreningen af Kristne Friskoler, Frie Fagskoler, Lilleskolerne, Private Gymnasier og Studenterkurser), hvorledes en kommende ordning, der etablerer en lovfæstet adgang for elever på frie skoler til at danne elevråd, nærmere bør udformes.

Ministeriet og de frie skolers foreninger er blevet enige om en model, hvorefter elever på frie skoler skal have ret til efter egen bestemmelse at danne elevråd eller på anden demokratisk måde – f.eks. ved plenummøder (elevsamlinger o.l.) eller en talsmandsordning – varetage deres fælles interesser vedrørende skolen, og hvorefter skolens leder skal være forpligtet til at opfordre dem hertil, hvis de ikke benytter denne ret. Skolens leder skal kunne opfordre eleverne til at vælge en bestemt demokratisk måde, som stemmer overens med skolens overbevisning, men skal med passende mellemrum tage op med eleverne, hvilken demokratisk måde de ønsker.

Der henvises til lovforslagets § 1, nr. 1, og § 2, nr. 1.

3. Økonomiske og administrative konsekvenser for det offentlige

Lovforslaget har ingen økonomiske og administrative konsekvenser for det offentlige.

4. Økonomiske og administrative konsekvenser for erhvervslivet m.v.

Lovforslaget har ingen økonomiske og administrative konsekvenser for erhvervslivet.

5. Administrative konsekvenser for borgerne

Lovforslaget har ingen administrative konsekvenser for borgerne.

6. Miljømæssige konsekvenser

Lovforslaget har ingen miljømæssige konsekvenser.

7. Forholdet til EU-retten

Lovforslaget har ingen EU-retlige aspekter.

8. Hørte myndigheder og organisationer

Udkast til lovforslag har været sendt i høring hos følgende myndigheder og organisationer m.v.:

Akademikernes Centralorganisation, Børne- og Kulturchefforeningen (BKF), Børne- og Ungdomspædagogernes Landsforbund (BUPL), Børnerådet, Daginstitutionernes Landsorganisation (DLO), Danmarks Lærerforening, Danmarks Privatskoleforening, Dansk Arbejdsgiverforening, Dansk Industri, Dansk Psykolog Forening, Dansk Folkeoplysnings Samråd, Dansk Friskoleforening, Danske Handicaporganisationer, Danske Regioner, Danske Skoleelever, Datatilsynet, Det Centrale Handicapråd, Deutscher Schul- und

Sprachverein für Nordschleswig, Efterskoleforeningen, Fag og Arbejde (FOA), Folkehøjskolernes Forening i Danmark, Foreningen af Frie Fagskoler, Foreningen af katolske skoler i Danmark, Foreningen for Kristne Friskoler, Foreningen af Socialchefer i Danmark (FSD), Foreningen Ligeværd, Forældrenes Landsforening (FOLA), FSR – danske revisorer, Frie Skolers Lærerforening, Institut for Menneskerettigheder, Kommunernes Landsforening (KL), Lilleskolerne, Lærernes Centralorganisation, Nationalt Videncenter for Frie Skoler, Private Gymnasier og Studenterkurser, Rigsrevisionen, Skole og Forældre og Socialpædagogernes Landsforbund.

9. Sammenfattende skema

	Positive konsekvenser/ mindreudgifter	Negative konsekvenser/ merudgifter
Økonomiske konsekvenser for stat, kommuner og regioner	Ingen	Ingen
Administrative konsekvenser for stat, kommuner og regioner	Ingen	Ingen
Økonomiske konsekvenser for erhvervslivet	Ingen	Ingen
Administrative konsekvenser for erhvervslivet	Ingen	Ingen
Miljømæssige konsekvenser	Ingen	Ingen
Administrative konsekvenser for borgerne	Ingen	Ingen
Forholdet til EU-retten	Forslaget indeholder ikke EU-retlige aspekter	

Bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser

Til § 1

Til nr. 1

Det foreslås i § 1, stk. 4, 1. pkt., at skolens elever skal have ret til efter egen bestemmelse at danne elevråd eller på anden demokratisk måde varetage deres fælles interesser vedrørende skolen, og at skolens leder skal være forpligtet til at opfordre dem hertil, hvis de ikke benytter denne ret.

Ud over forskellige variationer over den velkendte type elevråd, som kendes eksempelvis fra folkeskolen og gymnasierne, kan man f.eks. forestille sig en demokratisk valgt elevtalsmand eller en ordning, hvorved eleverne udtrykker deres ønsker og synspunkter ved tilkendegivelser vedtaget på plenummøder (elevsamlinger o.l.).

Uanset at eleverne har frie hænder i henseende til den måde, hvorpå de vil udøve deres elevdemokrati, må det stilles som betingelse, at ordningen er forenelig med en almindelig demokratisk opfattelse. Ordninger, der f.eks. begrænser valgretten eller valgbarheden ud fra kønsmæssige, etniske eller religiøse kriterier, vil således ikke kunne betragtes som demokratiske i den foreslåede bestemmelses forstand, heller ikke hvis den gruppe af elever, der ville få indskrænket deres valgret eller valgbarhed, måtte være indforståede hermed.

Det følger forudsætningsvis af den foreslåede adgang for eleverne til at danne elevråd eller på anden demokratisk måde varetage deres fælles interesser vedrørende skolen, at skolen i rimeligt omfang skal stille tid og lokaler til rådighed for udøvelsen af elevdemokratiet.

Tager eleverne ikke selv initiativ til at danne et elevråd eller til på anden demokratisk måde at varetage deres fælles interesser vedrørende skolen, skal skolens leder opfordre dem dertil.

Det foreslås i § 1, stk. 4, 2. pkt., at skolens leder skal kunne opfordre eleverne til at vælge en bestemt demokratisk måde, som stemmer overens med skolens overbevisning, men med passende mellemrum skal tage op med eleverne, hvilken demokratisk måde de ønsker.

Adgangen for skolens leder til at opfordre eleverne til at vælge en bestemt demokratisk måde, som stemmer overens med skolens overbevisning, kan både udøves, når eleverne har taget initiativ til elevdemokrati, og når de ikke har gjort det. Skolens leders ret til at opfordre eleverne til at vælge en bestemt demokratisk måde binder imidlertid ikke eleverne; beslutter eleverne sig for at udøve elevdemokratiet på en anden måde, end skolens leder har opfordret til, må skolen acceptere elevernes beslutning, jf. den foreslåede bestemmelse i § 1, stk. 4, 1. pkt.

Forpligtelsen for skolens leder til med passende mellemrum at tage op med eleverne, hvilken demokratisk måde de ønsker, kan bidrage dels til at opretholde det demokratiske engagement hos eleverne, dels til at sikre, at eleverne får lejlighed til at overveje og drøfte, om den model for demokratisk deltagelse, som de senest har vedtaget, (stadig) er hensigtsmæssig. Hvor ofte en skoleleder bør tage spørgsmålet om elevdemokratiets form op med eleverne, må afhænge af de konkrete forhold på skolen, men hvert 2.-3. år kunne være et passende udgangspunkt.

Pligten for skolens leder til med passende mellemrum at tage den demokratiske orden op med eleverne gør ingen indskrænkning i elevernes adgang til når som helst på eget initiativ at ændre demokratiformen, jf. den foreslåede bestemmelse i § 1, stk. 4, 1. pkt.

Der henvises endvidere til de almindelige bemærkninger, afsnit 2.1.

Til nr. 2

Der er tale om en konsekvensændring som følge af, at § 11 i den ophævede lov om statsautoriserede og registrerede revisorer er afløst af revisorlovens § 24, jf. lov nr. 468 af 17. juni 2008.

Til § 2

Til nr. 1

Det foreslås i § 2, stk. 11, 1. pkt., at skolens elever skal have ret til efter egen bestemmelse at danne elevråd eller på anden demokratisk måde varetage deres fælles interesser vedrørende skolen, og at skolens leder skal være forpligtet til at opfordre dem hertil, hvis de ikke benytter denne ret.

Ud over forskellige variationer over den velkendte type elevråd, som kendes eksempelvis fra folkeskolen og gymnasierne, kan man f.eks. forestille sig en demokratisk valgt elevtalsmand eller en ordning, hvorved eleverne udtrykker deres ønsker og synspunkter ved tilkendegivelser vedtaget på plenummøder (elevsamlinger o.l.).

Uanset at eleverne har frie hænder i henseende til den måde, hvorpå de vil udøve deres elevdemokrati, må det stilles som betingelse, at ordningen er forenelig med en almindelig demokratisk opfattelse. Ordninger, der f.eks. begrænser valgretten eller valgbarheden ud fra kønsmæssige, etniske eller religiøse kriterier, vil således ikke kunne betragtes som demokratiske i den foreslåede bestemmelses forstand, heller ikke hvis den gruppe af elever, der ville få indskrænket deres valgret eller valgbarhed, måtte være indforståede hermed.

Det følger forudsætningsvis af den foreslåede adgang for eleverne til at danne elevråd eller på anden demokratisk måde varetage deres fælles interesser vedrørende skolen, at skolen i rimeligt omfang skal stille tid og lokaler til rådighed for udøvelsen af elevdemokratiet.

Tager eleverne ikke selv initiativ til at danne et elevråd eller til på anden demokratisk måde at varetage deres fælles interesser vedrørende skolen, skal skolens leder opfordre dem dertil.

Det foreslås i § 2, stk. 11, 2. pkt., at skolens leder skal kunne opfordre eleverne til at vælge en bestemt demokratisk måde, som stemmer overens med skolens overbevisning, men med passende mellemrum skal tage op med eleverne, hvilken demokratisk måde de ønsker.

Adgangen for skolens leder til at opfordre eleverne til at vælge en bestemt demokratisk måde, som stemmer overens med skolens overbevisning, kan både udøves, når eleverne har taget initiativ til elevdemokrati, og når de ikke har gjort det. Skolens leders ret til at opfordre eleverne til at vælge en bestemt demokratisk måde binder imidlertid ikke eleverne; beslutter eleverne sig for at udøve elevdemokratiet på en anden måde, end skolens leder har opfordret til, må skolen acceptere elevernes beslutning, jf. den foreslåede bestemmelse i § 2, stk. 11, 1. pkt.

Forpligtelsen for skolens leder til med passende mellemrum at tage op med eleverne, hvilken demokratisk måde de ønsker, kan bidrage dels til at opretholde det demokratiske engagement hos eleverne, dels til at sikre, at eleverne får lejlighed til at overveje og drøfte, om den model for demokratisk deltagelse, som de senest har vedtaget, (stadig) er hensigtsmæssig. Hvor ofte en skoleleder bør tage spørgsmålet om elevdemokratiets form op med eleverne, må afhænge af de konkrete forhold på skolen, men det kunne være et passende udgangspunkt at gøre det med et til to års mellemrum.

Pligten for skolens leder til med passende mellemrum at tage den demokratiske orden op med eleverne gør ingen indskrænkning i elevernes adgang til når som helst på eget initiativ at ændre demokratiformen, jf. den foreslåede bestemmelse i § 2, stk. 11, 1. pkt.

Der henvises endvidere til de almindelige bemærkninger, afsnit 2.1.

Til nr. 2

Der er tale om en konsekvensændring som følge af, at § 11 i den ophævede lov om statsautoriserede og registrerede revisorer er afløst af revisorlovens § 24, jf. lov nr. 468 af 17. juni 2008.

Til § 3

Det foreslås, at loven træder i kraft den 1. august 2014, dvs. med virkning fra skoleåret 2014-15.

Lovforslaget sammenholdt med gældende lov*Gældende formulering**Lovforslaget*

§ 24. Skolens regnskabsår er kalenderåret. Regnskaberne opstilles og revideres efter regler, der fastsættes af børne- og undervisningsministeren. Regnskaberne skal revideres af en statsautoriseret revisor eller en registreret revisor. Bestyrelsen påser, at revisor opfylder bestemmelserne om uafhængighed i § 11 i lov om statsautoriserede og registrerede revisorer. Bestyrelsen må endvidere ikke antage en revisor, der samtidig er revisor for udlejer af de ejendomme m.m., som skolen anvender, eller for fonde, selskaber, foreninger eller andre virksomheder, der kontrollerer udlejer, medmindre lejeforholdet er af uvæsentligt omfang. Børne- og undervisningsministeren fastsætter regler om, hvornår lejeforholdet er af uvæsentligt omfang. Opfylder revisor ikke på tilfredsstillende måde kravene til revision i henhold til denne lov eller regler fastsat i medfør heraf, eller tilsidesætter revisor i øvrigt sine pligter som revisor, kan børne- og undervisningsministeren pålægge bestyrelsen inden for en nærmere angiven frist at udpege en anden revisor.

Stk. 2-4. - - -

§ 1

I lov om friskoler og private grundskoler m.v., jf. lovbekendtgørelse nr. 166 af 25. februar 2013, som ændret ved § 6 i lov nr. 274 af 19. marts 2013, foretages følgende ændring:

1. I § 1 indsættes som stk. 4:

”Stk. 4. Skolens elever har ret til efter egen bestemmelse at danne elevråd eller på anden demokratisk måde varetage deres fælles interesser vedrørende skolen, og skolens leder er forpligtet til at opfordre dem hertil, hvis de ikke benytter denne ret. Skolens leder kan opfordre eleverne til at vælge en bestemt demokratisk måde, som stemmer overens med skolens overbevisning, men skal med passende mellemrum tage op med eleverne, hvilken demokratisk måde de ønsker.”

2. I § 24, stk. 1, 4. pkt., ændres ”§ 11 i lov om statsautoriserede og registrerede revisorer” til: ”revisorloven”.

§ 2

I lov om folkehøjskoler, efterskoler, husholdningsskoler og håndarbejdsskoler (frie kostskoler), jf. lovbekendtgørelse nr. 689 af 22. juni 2011, som ændret ved § 2 i lov nr. 271 af 27. marts 2012, § 3 i lov nr. 379 af 28. april 2012, § 2 i lov nr. 1350 af 21. december 2012 og § 8 i lov nr. 274 af 19. marts 2013, foretages følgende ændringer:

1. I § 2 indsættes som *stk. 11*:

”Stk. 11. Skolens elever har ret til efter egen bestemmelse at danne elevråd eller på anden demokratisk måde varetage

§ 39. - - -

Stk. 2. - - -

Stk. 3. Bestyrelsen påser, at revisor opfylder bestemmelserne om uafhængighed i § 11 i lov om statsautoriserede og registrerede revisorer. Bestyrelsen må endvidere ikke antage en revisor, der samtidig er revisor for udlejer af de ejendomme m.m., som institutionen anvender, eller for fonde, selskaber, foreninger eller andre virksomheder, der kontrollerer udlejer, medmindre lejeforholdet er af uvæsentligt omfang. Undervisningsministeren fastsætter regler om, hvornår lejeforholdet er af uvæsentligt omfang. Opfylder revisor ikke på tilfredsstillende måde kravene til revision i henhold til denne lov eller regler fastsat i medfør heraf, eller tilsidesætter revisor i øvrigt sine pligter som revisor, kan undervisningsministeren pålægge bestyrelsen inden for en nærmere angiven frist at udpege en anden revisor.

Stk. 4. - - -

deres fælles interesser vedrørende skolen, og skolens leder er forpligtet til at opfordre dem hertil, hvis de ikke benytter denne ret. Skolens leder kan opfordre eleverne til at vælge en bestemt demokratisk måde, som stemmer overens med skolens overbevisning, men skal med passende mellemrum tage op med eleverne, hvilken demokratisk måde de ønsker. ”

2. I § 39, stk. 3, 1. pkt., ændres ”§ 11 i lov om statsautoriserede og registrerede revisorer” til: ”revisorloven”.

§ 3

Loven træder i kraft den 1. august 2014.